

Potilaan polku

– tarina toivosta ja luopumisista

Pidän kiinni toivosta. Toivo on ikkuna, josta katselen tulevaa aikaa. Tai oikeastaan se on ikkunasta näkyvä maisema, jonka luon mielessäni sellaiseksi, että tahdon ottaa ensimmäisen askeleen ja astua siihen. Ja jatkaa matkaa.

Toivon maisemani on muuttunut vuosien jälkeen, mutta aina se on ollut silmiäni edessä. Vieläkin katson eteenpäin, vaikka näkymä ikkunastani on juuri nyt sumun verhoama.

Sairastuessani ensimmäisen kerran yli yhdeksän vuotta sitten toivoin, että voisin vielä palata siihen huolettomaan tavalliseen elämään, jossa käyn työssä ja elän arkea perheeni kanssa. Mitä ihmeellistä siinä on, olinhan kolmekymmentäneljävuotias, kuudetta hääpäiväämme oli vietetty, esikoinen oli kaksivuotias ja kuopusta hartaasti odotettiin.

Lopulta, kahdeksan viikon päästä syöpä leikattiin. Annoin luvan runnella itseni kaikin tarpeellisin tavoin, että tuo kauhea ja minuun kuulumatonta saataisiin revittyä pois juuria myöten. Mitä siitä, että leukani halkaistiin, kielestäni vietiin toinen puoli, että kaulani viillettiin auki ja imusolmukkeita kaivettiin pois.

Kuka olisi uskonut, että kaiken sen jälkeen, taas koottuna ja parsittuna, olisin edelleen oma itseni. Aikanaan trakeostomiaputki vedettiin ylös, ja sain taas hengittää vapaasti. Nenämahaletku poistettiin ja sain taas tunnustella makua suussani.

Lapsi uskalsi taas tulla syliini ja huomasi, että olen edelleen sama äiti.

Sädehoito varmisti, että minulla todella olisi syy ja lupa toivoa, että tuo painajainen jää taakse.

Palasin entiseen työhöni, murrosikäisiä opettamaan. Itselle nauramisen taito antoi suojaa, se auttoi ottamaan vastaan oppilaiden esittämiä töksäytteleviäkin kommentteja ja kysymyksiä. Pian hekin tottuivat minuun. Tärkeätä ei ollut, miten lausuin ajatuksiani ja olivatko kaikki äänteeni virheettömiä, vaan sain keskittyä siihen, mitä sanoin. Tunsin uutta iloa siitä, että voin olla näille nuorille esimerkkinä vammaisesta ihmisestä, joka jatkaa elämäänsä samanarvoisena terveiden kesellä.

Toinen lapsi saapui perheeseemme, enkä hänelle ollut koskaan äiti, joka osaisi sanoa puhtaasti ärrän, tai pystyisi syömään chiliä ja näkkileipää, tai jolla ei olisi iholla muistoja, arpia kaukaisesta taistelusta. Hänelle, varsinkin hänelle olin aito ja täydellinen.

Kuusi vuottako oli kulunut, ja taas oli kevät. Sama kylpyhuone, sama peili, sama hämmästynyt ilme huomattuani taas jotakin asiaan kuulumatonta. Tuijotin vaaleata läiskää, jota ei ennen ollut, ja se ei selvästikään kuulunut siihen. Se oli kuin vääränvärinen pala tässä kuvassani, palapelissäni.

Koepala varmisti, että toisellakin puolella kieltä oli kytemässä pahanlaatuisen solumuutos. Entinen painajainen oli palannut. Vaikka leikkaus oli pieni,

jotakin suurta liikahti mielessäni. Näin myös lääkärin silmissä hämmästyksen. Miksi taas!

Se pieni oli viikon päästä jo vähän suurempi. Kahden viikon päästä se oli jo paljon suurempi. Alakuloni kasvoi samassa tahdissa pahkuran kanssa. Kolmen viikon päästä - niin, miksi vasta silloin – menin näyttämään sitä lääkärille? Sehän kasvoi aivan silminnähten.

Lääkäri antoi minulle vielä jonkinlaisen mahdollisuuden uskoa, että se olisi hyvänlaatuinen nystermä, mutta minä kuulin hänen äänestään, että lauseessa ei ollut minkäänlaista rentoa varmuutta. En suostunut lähtemään heti toimenpiteeseen, vaikka siihen annettiin mahdollisuus.

Toivon ikkunan äärellä katsoin taas maisemaani ja ymmärsin, että tämän leikkauksen jälkeen ei olisi enää paluuta entiseen. Toivoin, että oppisin puhumaan niin, että läheiseni ymmärtävät minua. Toivoin, että kykenisin syömään edelleen ruokapöydässä tavallista ruokaa, edes keittoja ja soseita. Toivo syövästä nujertamisesta oli edelleen suuri ja mahdollinen, sehän oli tärkeintä.

Päivä päivältä taas piristyni, kun huomasin pahan olon vähenevän, mutta alakulo jäi pitkään valtaamaan mieltä. Ruumiin kipu ja ahdinko vaihtuivat mielen synkkyydeksi, peloksi ja tietoisuudeksi tilanteeni vakavoitumisesta.

Kehoni toipuminen oli hämmästyttävää, jälleen kerran. Opin puhumaan lähes yhtä hyvin kuin ennenkin, joten palasin entiseen työhöni jo neljä kuukautta leikkauksen jälkeen. Helpotuksen huokaus syveni ja kesti vuoden ajan.

Vuosi oli kulunut ja kevät oli taas jo pitkällä, kun suupielen nykiminen alkoi vaivata minua. Pieni ja mitätön oirehan se oli, mutta tuo uusi kummallisuus ei jättänyt minua rauhaan. Huomasin

myös, että makuaistini alkoi heiketä ja suu hieman kömpelöityä. Välillä tunsin outoja hermoärsytysoireita, kasvojen ja nielun pistelyä, jotka saivat toisen silmäni vuotamaan.

Lopulta tuli joulukuu ja tietokonetomografian aika. Se jokin, jota oli yritetty kaivaa esiin päivänvaloon ja mikroskoopin alle tarkasteltavaksi jo puoli vuotta sitten, oli nyt kasvanut huolestuttavasti.

Vasta viimeiset näytteet paljastivat patologeille kasvaimen luonteen. Se on syöpää, sanoi lääkäri. Sitä on jo kahdessa eri paikassa.

Leikkaus oli pitkä ja vaikea ja eteni syville seuduille, joihin ei minussa ollut aiemmin kajottu. Kaularangan ja suurten valtimoiden kohdalla tuli vastaan raja – tätä edemmäs ei voinut mennä. Pysyväksi seuralaisekseni jäi vatsalaukkuvanteeseen kytketty peg-ruokintaletku.

Kotiuduun trakeostomian kanssa, mutta pystyin harjoittelemaan jo puhumista.

Olen muuttunut ihmiseksi, jonka vatsa on lävistetty ruokintaportilla, ja jonka kaulaan on viilletty aukko, josta on työnnetty putki hengityksen turvaamiseksi. En puhu enää mitään omalla äänelläni. En haista enkä maista mitään. Yli puoleen vuoteen en ole enää syönyt mitään suun kautta. Molemmista käsistäni ja toisesta jalastani on leiketty paloja ja verisuonia pois, siirretty muualle. Elämä on silti hyvää ja elämisen arvoista, niin moni asia on säilynyt ennallaan. Olen oivaltanut, että moni iloa tuottava asia onkin itseni ulkopuolella: musiikki, kirjat, taide, ystävät, perhe ja luonto kaikessa kauneudessaan ja rikkautessaan.

Vaikka syöpä on yhdistänyt ja syventänyt monin tavoin, se on liian kauhea tauti, että voisin solmia rauhan sen kanssa ja väittää: kiitos kun tulit, vasta nyt todella löysin itseni.

Olen tuntenut kiitollisuutta niitä kohtaan, jotka ovat vuokseni taistelleet - rakkaitani, jotka ovat minua tukeneet niin monin tavoin, ja lääkäreitä ja hoitajia, fysioterapeutteja, ja keitä kaikkia heitä onkaan. En olisi selviytynyt ensimmäisestäkään erästä ilman tuota suurta joukkoa maanpäällisiä enkeleitä. Jos urhoollisia sotilaita haetaan, ajattelen erityisesti joitakin lääkäreitä, tai varsinkin yhtä, joka on seissyt rinnallani kaikki nämä vuodet pelottomana veitsineen ja sapeleineen, aina valmiina vastahyökkäykseen.

Yhden hyvän asian voin sanoa syövästä: se on antanut minulle aikaa elämän rajallisuuden ymmärtämiseen, aikaa valmistautua omasta elämästäni luopumiseen, aikaa rakkaideni hyvästelyyn. Minulle sopii hidas luopuminen, pala palalta ja vuosi vuodelta.

On uskallettava lähteä, avaraani maisemaan, kuoleman hetkelläkin on kuljettava rohkeasti eteenpäin. ■

31.8.2010
MARI VIHHERKANTO

Kiitokset: HYKS:n kirurgisen osaston leukakirurgeille Risto Kontiolle ja Karri Mesimäelle sekä osaston koko muulle henkilökunnalle.

Kiitokset: Pohjois-Leppävaaran terveyskeskushammaslääkärille Terhi Palomäelle.

Kirjoittaja sairastaa suusyöpää. Hän osallistui kirjoituksellaan Potilaan polku – tarina toivosta ja luopumisesta Syöpäjärjestöjen kirjoituskilpailuun. Julkaisemme tässä tekstistä tiivistelmän, verkossa www.laakarilehti.fi > Sisällysluettelot 9/2011 se on luettavissa kokonaisuudessaan. Kirjoitus voitti kilpailun 2. sijan.